Број 143. У Новом Саду, у уторак 3. (16.) јулија 1912 Година XLVII

астава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију за све остале земље на четврт године 10 круна.

Заиредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008

Позив на претплату.

Ушли смо у овогодишњу ТРЕЋУ четврт. Молимо наше поштоване претплатнике, да благовремено обнове претплату, како не би долазило до прекидања у шиљању нашег листа У исти мах молимо све наше пријатеље и једномишљенике, да нам нађу нове претплатнике.

Цена је означена на челу листа.

Администрација „Заставе“.

Изборни закон у Француској.

У Француској је било у сабору јаке борбе око новог изборног закона. Влада је предложила нов изборни закон у напредном правцу. Предложила је избор по листама, (пропорционални изборни систем) са заштитом мањине. После дуге и очајне борбе, доња кућа је усвојила са знатном већином владин законски предлог. и сасвим је вероватно, да ће тај предлог усвојити и горњи дом.

Овај изборни закон значи напредак за Француску. То је једини начин да сабор постане право огледало народне воље. Овај начин избора, који постоји код нас у Угарској и у многим другим државама, није праведан.

Где се бира по срезовима, и где сваки срез бира само једног посланика, тамо се лако може догодити, а и догађа се, да кад се срачунају гласови у целој земљи, велика мањ на бирача добије већи број посланика, од већине бирача. При начину избора, какав је усвојен код нас, не могу да се појаве у сабору нове странке, ни онда, када већ имају знатни број бирача.

Нова странка, која је поникла и расте и има у целој земљи трећину па и више бирача, обично остаје без и једног посланика или има тек неколико посланика. Та странка као нова, која расте, добије у сваком срезу рецимо трећину бирача, али не добије ни једног посланика. Код нашег начина избора, сасвим је све једно, да ли једна странка победи једногласно или победи само са једним гласом већине. Она у оба случаја добије по једног посланика Ту успех зависи дакле од једног гласа или од неколико гласова. Но главно је то, да се при том начину избора може догодити, да мањина бирача добије већину посланика. Јуст је тврдио, да је и код прошлих избора у Угарској већина бирача гласала за опозицију, а владина странка је ипак добила огромну већину посланика Ту зависи од поделе срезова. Опозиција је на много места победила једногласно и са огромним већинама али је у већини срезова владина странка куповањем гласова и терором истерала себи мале већине од 20 до 100 гласова и добила посланике. Таквих срезова било је најмање 150 до 180 и у свима тим срезовима оне стотине хиљада опозиционих бирача остадоше, а да не добише ни једног заступника.

Таковој неправди може да стане на пут само избор са листинама. Код тог начина избора, нема малих изборних срезова, који бирају једног посланика, него се заокружавају велики срезови, који бирају више посланика. Сваки такав срез бира према броју душа и број посланика.

Узмимо да један срез бира према броју душа 10 посланика. Сваки бирач гласаће на свих 10 посланика; а свака странка добиће од тих 10 посланика онолико, колико процената има бирача. И то ће добити по реду оне, које су прве записане на њеној листи.

Да узмемо један лак пример: Бирају се у срезу 10 посланика.. Три су странке пријавиле своје листе (по 10 посланика на листи). Гласа 50 хиљадаа бирача. Кад 50 хиљада бирача бира 10 посланика, онда према саразмери на сваких 5 хиљада бирача иде један посланик. И свака листа (странка) добиће онолико посланика, колико пута је по 500 бирача гласало на њену листу. Узмимо једна је странка добила 5 хиљада бирача, друга 15, а трећа 30 хиљада. Странка која је добила 5 хиљада бирача добија 1 посланика, странка која има 15 хиљада бирача добија 3 посланика, јер има три пута толико бирача, странка која има 30 хиљада бирача добија 6 посланика.

Свака је дакле странка добила према броју бирача број посланика Добила је дакле 1 посланика и она мала странка, која има 5000 бирача у целом срезу. Она има само десети део бирача и добија десети део од броја посланика. По нашем изборном начину, који постоји данас у Угарској, таква мала странка која има у срезу десети број бирача, пала би свуда и вероватно не би ни постављала своје кандидате. У оним државама, где је пропорционални изборни систем, тамо већ у самом том систему лежи заштита мањине.

Ми смо овде узели врло лак пример, да се боље разуме Но нека је број бирача ма како подељен, може се према саразмери лако израчунати, колико која листа добије посланика. Питање је само, шта ће бити са оним гласовима, који не достижу онај количник, који је по главном рачуну потребан за једног посланика. Да останемо код првог примера. У срезу се бирају 10 посланика, гласа три странке, и гласа 50 хиљада бирача. И сад узмимо овај случај: Узмимо прва листа добије само 4000 бирача. Друга добије 27 хиљада бирача, трећа листа 19 хиљада бирача. Количник, колико треба да има странка, па да добије једног посланика је и у овом случају 5 хиљада. Прва странка нема цео количник, има само 4 хиљаде бирача, а не 5 хиљада. Она по главном рачуну, по количнику, не добија ни једног посланика. Друга странка добила је 27 хиљада бирача. У 27 хиљада садржи се количник од 5 хиљада 5 пута. Та друга странка добиће дакле по количнику 5 посланика и остаје јој 2 хиљаде бирача као остатак. Трећа странка добила је 19 хиљада бирача. Количник од 5 хиљада, садржи се у 19 хиљада бирача 3 пута. И остаје остатак 4 хиљаде бирача. Та би дакле странка добила 3 посланика.

Видимо, да по овом примеру прва странка није добила ни једног посланика друга 5, а трећа 3. Свега је по количнику изабрано 8 посланика. А ко ће да добије она 2 посланика? То се рачуна по остатку. Прва странка има остатак од 4 хиљаде би-

ПОДЛИСТАК.

ЗА ЧАСТ И ХЛЕБ. (13)

— РОМАН ИЗ ДОБА ТИЦАНОВЕ БУНЕ. —

13.

Још су биле две ствари, које је ваљало расправити, и с којима је бар сваки поглавар овога народнога покрета морао да буде начисто.

Зато Панта Остојић, по свршеноме споразуму за друга писма и прогласе, задржа Тицана и раваничкога кнеза Анђелића још на коју реч.

— Људима, који су законитим путем постављени, да врше законске наредбе и који са спахијама немају ничега заједничкога, ваља ставити на знање, да ми нисмо устали против цара, већ је у питању част наша и хлеб наш, који нам спахије узимају. У Руми је солгабиров Јосиф Салаји. Ви га знате. Он није наше горе лист, али ваља казати истину, да је као оно добар комшија за кога не питаш које је вере, у коју цркву иде и какво је млеко сисао, јер знаш да ти квара неће учинити. Шта ћемо на прилику, са њим?

— Да пошљемо човека — рећи ће Анђелић — господину Салају и да му речемо: Ништа се не бојте, јер ово није ни против вас ни против цара.

— Нећемо, али хоћемо нешто налик на то. Да се још једном позову све општине, које пате од румскога спахије...

— И дахије! — упаде у реч Панта.

— И дахије, јесте — продужи Тицан — да се позову још једном на оружје људи, који нису устали. А они, кад пођу овамо нама, нека свраћају до Салаја и нека му изјаве: устасмо и ми, али се не бојте, није ово против цара!

— То је најбоље! — прихвати Анђелић. — И биће уверен да је тако, и знаће, да се народ сам одмеће, да га не присиљава нико други до једино неваљалство наших спахија —

— И слугу, и слугу њихових! — додаде Панта већ мало више раздражен и при самом помену народне невоље.

— Онда, кнеже Јоване, пиши — заврши Тицан — ово што ћу ти говорити. Пиши овако:

„Драги кнеже!

„Здрави будите!

„По овоме листоносцу таки да изабереш што више момака с оружјем, и да их пошаљеш овамо к нама у Раваницу у наше число; оно садржи већ 405 момака, који под оружјем стоје“.

— То је баш истина, један мање није! — притврди Панта.

Анђелић написа, а Тицан му продужи казивање:

„Ако ли послати нећеш, тврду веру имај, нећеш добро проћи. Како писмо наше примиш, таки купи чету, и четобашу пред њима нареди паметна, који ће људе довести к нама. Прођи око Руме и по другим местима, куда је коме пут, ни мало не мисли; да се плашиш“ —

— И још додај — умеша се ратоборни Панта „до три дана биће нас три хиљаде, ако више не буде“. Баш тако реци није ни то лаж.

Анђелић и то написа, па се онда сва тројица потписаше.

Кад све би готово, Тицан се сети, па испод потписа додаде:

„Заиста, кнезови, пазите, и немојте рећи да је наша беда ако не извршите ову нашу заповест. А ви сваки пошаљите господину Салаји поруку, да се ништа не боји, није против цара ова оружана скупштина наша.“

Панта узе писмо, да га преда гласоноши с потребним обавештењем, а Тицан сам продужи писање

И онда је у Руми било доста Немаца, а прилично и Мађара. Тицан је добро знао, да ће се на глас о народном оружаном покрету уврујати цео Срем и да ће сваки посматрати ствар са свога гледишта. Ако

рача, друга остатак од 2 хиљаде, трећа 4 хиљаде. Та два посланика добиће оне 2 странке, које су најближе количнику, дакле прва и трећа странка добиће по истеку свака по једног посланика. Ту је и опет заштићена мањина. Видели смо да прва странка није имала количник (није имала 5 хиљада бирача) него само 4 хиљаде, а добила је ипак посланика. То је та заштита мањине.

У Србији н. пр. бива такође избор по пропорционалном систему, али тамо није мањина заштићена. Тамо она странка, која не достигне количник, испала из сваког даљег рачуна, а остатак посланика добијају према броју остатка оне странке, које су достигле количник. То значи, по изборном закону у Србији додаје се оним јакима, а одузима се од слабих. То није заштита мањине.

Пропорционални изборни систем и заштита мањине тежи, да колико је год могуће, странке буду у сабору заступљене саразмерно према броју бирача, а да се даде прилика и малим странкама да уђу у сабор, да износе тамо своје гледиште, и уносе нове крви.

Као што је познато, наша српска народна радикална странка унела је у свој програм и заступа осим општег тајног гласања: пропорционални изборни систем и заштиту мањине.

Нови Сад, 3. јулија.

Политово трабуњање и подметање. Чича Мија Полит озбиљно се латио пера, да докаже, да су се радикали одрекли Српства баш као и мунгови. Тога ради подмеће на свој начин, али није пропустио, да не даде одушке својој бојазни, да би радикали могли поново доћи на управу српске народне црквене автономије. То је оно, од чега баш Чича Мија зебе, јер се боји за своју незаконито добивену пензију. Да би то спречио, Чича Мија подмеће радикалној странци, а служи се лажима и клеветама. Али у лажи су кратке ноге, па се брзо ухвати. Српска народна радикална странка учествовала је на општим зборовима за бирачко право, али се није никада одрекла свога имена. Свуда је било истакнуто, да у збору учествује *српска народна радикална странка*. Њени говорници свуда су истицали потребу, да се реши народносно питање, па према томе и да се уваже захтеви српскога народа. Браниковци се нису појавили нигде. Они се не боре за опште бирачко право. Напротив. Свуда раде и гласају са мунговима, за које Полит вели, да су се одрекли своје народности. Ко је бирао јесенас Богдана Дунђерског у Ст. Бечеју? Либерали и подрепаши, који нису ништа друго, него мунгови. У Новоме Саду и свуда по другим местима гласали су браниковци за мунгове, па им је то уписао у заслугу бранилац Јанка Перића при пороти у Сегедину. Гласати и помагати свуда мунгове, хвалити по „Бранику“ мунгове: Милана Заку, Корнела Михајловића, Исидора Николића и друге, ићи слепо по команди натароша и солгабирова, то могу само Полит и браниковци. И онда, када су се утопили у мунговштину, усуђује се Полит да подмеће радикалној странци, која се свуда истрајно бори за опште бирачко право и праведно решење народносног питања, а нигде се није одрекла свога српског имена и народног обележја. Али Политу не помажу ове лажи, јер сав српски поштени свет види, да су браниковци мунговски и подрепашки измећари.

Српски богослови у Русији

Руски лист „Кијевљанин“ јавља:

У среду 27. јунија о. г. стигли су у Кијев 50 слушалаца српске православне богословије у Карловцима. С њима су дошли: професори Иринеј Ћирић и Мојсеј Стојков, а прикључио им се и Баба-Мелин архимандрит Стеван Илкић. Одсели су у кијевској духовној семинарији, где им је по дозволи митрополита Флавијана одређен стан и издржавање за време боравка у Кијеву. На железничкој станици дочекао их је ректор духовне семинарије, архимандрит Амвросије. У Кијеву остају 3—4 дана, па ће одатле у Москву и Петроград. Српским богословима показане су све знаменитости у Кијеву и црквено-историјски споменици.

„Кијевљанин“ износи овом приликом кратак опис Карловаца и њихових знаменитости као и устројство карловачке богословије. Истиче, да су сви српски богослови бистра погледа и с љубављу говоре о једнокрвној Русији. У петак 29. јунија, у вече у 7 часова држао је Стеван Илкић предавање о црквеном животу у Карловачкој Митрополији. Пре његова предавања и на завршетку отпојали су богослови неколико црквених песама. Радознали смо, како је Баба-Мелин архимандрит приказао црквени живот. Је ли говорио о калуђерском нападају на народна права у автономији о калуђерској беспослици и леновању по манастирима, о трошењу и расипању народне имовине, о ропском служењу свакој влади против народа и т. д. Требао је изнети, да данашње калуђерство ништа не ради за народ и црквени живот, а троши се на издржавање калуђерства преко по милијона круна годишње.

У суботу, 30. јунија, служио је бденије а у недељу 1. јулија литургију у цркви религиозно-просветног општинства Илкић са професорима богословије Ћирићем и Стојковим, а појали су на кору српски богослови литургију по српским напевима. Бденије је отпочело у 5 часова после подне, а литургија у 9 часова у вече.

Политички преглед.

Министар Јосиповић о положају у Хрватској и Славонији.

Члан угарске владе, министар за Хрватску и Славонију, Гејза Јосиповић, говорио је са сарадником бечког листа „Цајта“ о политичком положају у Хрватској и Славонији. Изјавио је, да је његово чврсто уверење, да ће најзад доћи до споразума са странкама, а тада ће се укинути комесарство. У Загребу ради сад одбор, који спрема законске предлоге за сабор, па и то доказује, да се владини кругови надају, да ће се ускоро створити могућност за рад у сабору. О тријализму је рекао, да доиста у Хрватској и Славонији има многих, који агитују за тријализам. Али мисао о тријализму није продрла дубоко у народ и није тешко помрсити рачуне тој агитацији. Он, Јосиповић, противан је тријализму и нада се, да ће и политичари, који трезвено мисле, увидети вредност дуализма. Хрвати у оквиру дуализма у заједници са Угарском могу одговорити своме историјском позиву, док кад би се створио тријализам, што је иначе сумњиво, Хрватска и Славонија имале би отуда само штете и политичке и економске. Кад се у Хрватској и Славонији успоставе редовне прилике, тријалистички покрет изгубиће сваки значај. Он, Јосиповић добро познаје расположење хрватских политичких кругова и то познавање даје му наде, да ће у Хрватској и Славонији ускоро настати редовне прилике, и сабор ће моћи да ради. За најкраће време настаће у Хрватској и Славонији лојалан мир, који ће све задовољити. — Шта се иза тих министарских речи крије, шта се управо ради иза кулиса у корист томе „лојалном миру“, ми који далеко стојимо од кругова, који су на влади, наравно не можемо поуздано знати за сада.

Мунгови — варалице.

У мунговској странци има свакојаких људи. Ту се окупило све, што хоће да служи власницима ради својих личних пробитака. И таки људи да би се умилили својим госама, способни су да учине свако неваљалство. То се видело и приликом прошле жупанијске скупштине тростоличне жупаније.

У суботу је била жупанијска седница у Шепшисентђерђу. На дневном реду је био и отпис о наименовању Лукачеве владе, те је том приликом поведена и реч о политичком положају и нас љима у сабору. Владиновци Никола Сентивањи и др. Жигмунд Бајко предлагали су влади поверење. Опозиционари Геза Ференци и Андрија Вег предлагали су, да се Лукачевој влади изрече неповерење и да се најодлучније осуди Тисино насиље. Опозиција је била у скупштини у огромној већини те мунгови хтедоше да се послуже

туђини, који нису Срби схвате, да је српски покрет управљен против њих зато, што су друге вере и народности, онда се целој ствари даје значај сасвим друкчији од онога, који она у ствари има. Томе би се лукави спахијски чиновници без сумње обрадовали, а вероватно је, да ће и сами гледати да све и протумаче тако.

— Е нећемо тако! — полугласно а са свом одлучношћу проговори Тицан.

— Енеде, па сад рекосмо да хоћемо, и потписасмо се! — не мало зачуђен одговори му кнез Анђелић, који је мислио, да се Тицанове речи тичу већ урађеног посла.

Тицан не рече ни речи даље, већ притиште хартију, као бојећи се, да му не измакне испод власти, и пожури писање.

Анђелић виде, да је његово мешање било сада непотребно.

Тицан је писао Немцима и Мађарима у Руми, поздрављајући их као „љубазну браћу и господу српску“. У писму је говорио јасно и отворено. Рекао им је, да се немају ни у чему двоумити: нека сваки ради свој посао, како најбоље зна и уме, нека трговци тргују и т. д, а он им даје реч, да им никаква квара нико учинити неће. Све што се од њих захтева јесте: прво, ако сазнају, да се против устаника креће војска, нека њему јаве, и друго, кад им се из логора народнога достави, нека спреме преноћишта. У том ће им случају народни људи доћи као мили пријатељи. Не буду ли се мукама народним одазвали као људи, онда ће им побуњеници доћи и као незвани гости. Још додаде:

„Молимо, да друкчије не учините, силом да не терате, јер је тегобно силом терати.“

Свршивши писмо, Тицан написа споља: „Сие писаније имаде дати се општини румској нерушимо у њихове руке“.

(Наставиће се.)

Књижевност и просвета.

Др Вил. Винтер: **Тумач трговачкоме закону.** *Штампарија Јулија Пфајфера. Осек.*

Недавно је изишло у Осеку ово дело осечког адвоката, дра Вил. Винтера. Он је познат са својих радова на пољу правничке књижевности. Његово дело „Тумач меничком закону“ из 1882. године стекло је признање стручњака. Ово најновије његово дело намењено је у првом реду практичној потреби. Писац је потпуно постигао истакнуту сврху. У овој књизи је тумач угарско хрватског и босанског трговачког закона с особитим обзиром на тумач аустријског закона. Још има у овој књизи других закона и наредаба: закон о дужностима же лезничких предузећа, за накнаду почињене штете, установе железничког пословног прописника и т. д. Све је марљиво сређено у њој Књига обухваћа 766 страна, а цена јој је 20 круна у брошираном, а 22 круне у повезаном издању. Др. Анте Пинтеровић хвали ову књигу и препоручује је најтоплије свима, којима је потребно познавање трговачког закона.

Дела Ђуре Јакшића. *Издање „Напретна“ у Земуну.* Пишу нам из Београда: Пре кратког времена штампана су дела Ђуре Јакшића. Издао их је Станоје Станојевић, професор универзитета. Он се уз рекламу дочепао професорске катедре у београдском универзитету — а ушуњао се и у главни одбор радикалне странке. Њему је начело споредна ствар, а главно му је: добар приход. То је постигао својом књигом „Историја Срба“, коју је уз велику рекламу распродао, иако је била слаба работа. Сад је опет помоћу агената растурио дела Ђуре Јакшића и згрнуо силне паре. Како је Станојевић дошао до тога, да издаје дела Ђуре Јакшића? Зна се, да је наследник пок. Ђуре будзашто уступио право Српској Књижевној Задрузи, да издаје његова дела. Је ли Српска Књижевна Задруга уступила или препродала то право Станоју Станојевићу? Ако је то учинила, шта ју је у томе руководило? Откуд је Јер. Живановић добио право да буде уредник Јакшићевих дела? Кад је Станоје Станојевић проглашен за наследника Ђури Јакшићу? Станоје Станојевић добио је за ова

преваром. У дворану беху довели многе мунгове нечланове, који би при гласању устајањем такође устали и жупан би наравно прогласио, да је већина усвојила мунговски предлог. Представник др. Шофалви тражио је, да се мунгови, који нису жупанијски представници, уклоне из дворане, али председник то не хтеде да нареди. Тада је опозиција тражила поименично гласање, које се морало и наредити. Но тада мунгови прибегоше другој превари. Место представника, који нису били на скупштини, гласали су купљени мунгови непредставници. Опозиција је спазила ту превару и живо протестовали, а мунгови су ћутали као заливени. Довикивали су им: Варалице! Фалзификатори!, а некоји су и песницама навалили на мунгове, а мунгови нису ни писнули, нису ни покушавали да бране свој гадлук, али су зато и даље непредставници гласали место одсутних представника. Када је опозиција то видела устану сви као један човек и оду са седнице. Решили су, да поднесу пријаву у ствари те доказане мунговске преваре.

Мунговски жупан добио по прстима.

Недавно је на једној скупштинској седници абаујске жупаније опозиција жестоко напала великог жупана абаујске жупаније и вароши Кошица, Едмунда Сиклајија, што је премештао и иначе гонио чиновнике, који нису хтели да раде и гласају за мунгове. Опозиција је била поднела и писмени предлог, да због тога осуди великог жупана, но овај просто није дозволио да се тај предлог расправља. Због тог самовољног и насилничког поступка жупанова др. Барцаји и другови жалили се управном судишту. Управно судиште донело је одлуку, којом се поступак великог жупана уништава као самовољан и који се не о снива ни на каквом закону ни праву, те се наређује, да се онај предлог има ставити на дневни ред. Тако је један мунговски насилник добио по прстима.

Размештај у српској дипломацији.

Јављају нам из Београда, да је извршен већи размештај у дипломатској струци. Осим Јована Д. Миланковића, који је постављен за генералног конзула у Будимпешти, постављени су и премештени још и ови: Љуба Михаиловић, досадашњи конзул у Битољу, за отправника послова у Риму; Јован Марковић, секретар посланства у Цариграду, за конзула у Битољу, Јеврем Симић за секретара посланства у Цариграду, Војислав Антонијевић за секретара посланства у Бечу, Јован Дучић за секретара посланства у Риму, др. И. Шуменковић за писара посланства у Софији.

Криза у Турској.

У Турској је сваким даном све горе. Незадовољство у читавом официрском кору избија све јаче на видик. Устанак арбанашки јача сваким даном. Влада је у великој незгоди. Не може да нађе човека, који би хтео да буде војни министар. Сви виши војнички часници, којима је нуђено то министарство, одбили су понуду, па и Назим паша, у кога се влада највише уздала. Назим паша изјавио је, да ће се примити да буде војни министар и да успостави ред само у том случају, ако садања турска влада одступи, сабор се распусти и нареде нови избори и ако се именује коалициона влада. Отприлике то исто су тражили и други генерали, којима је нуђено војно министарство. У цариградским дипломатским круговима с дана у дан ишчекују, да ће избити револуција, која ће отпирити не само данашњу владу, него ће уништити и младотурску странку. Револуција би се можда могла спречити само тако, ако се што пре уклони данашња турска влада. — Војно министарство је засада поверено министру убојне морнарице. — Најновији извештаји гласе: Пододбор младотурски у Скопљу распада се и свакако ће се разрешити, јер то траже тамошњи официри. Међу официрима у Смирни све јаче избија огорчење против младотурака. — Одметнути официри траже, да се министар поште премести у какав удаљени вилајет, да се солунски посланици прогнају и да се сазове народни савет, у коме ће бити заступљене све народности и који ће под председништвом султановим уредити сва питања. — Приштински Арнаути освојили су тамошње стовариште оружја У косовском вилајету положај је све опаснији. Косовски валија морао је ради тога, да се повуче у Митровицу.

дела само у име претплате преко 40 хиљада динара. У исто време, кад се Станоје Станојевић неоправдано богати делима Ђуре Јакшића (користи се туђом муком), Ђурин рођени син је радио пред штампаријом „Давидовић“ у скопљанској улици у Београду, где су се штампала дела његовог оца. *Ту је он од раног јутра до мрклог мрака копао и превртао земљу уз малу надницу, гладан и жедан; штампарски фактор слао му је овда онда по коју кафу, а Станоје Станојевић и дружина су згрнули паре на рачун муке његова оца.* Срамота. Издање им је лоше, повез слаб, а цена је делима и сувише велика. Реч има Српска Књижевна Задруга.

Државна гимназија у Сомбору.

Читамо у једном сомборском листу, да је у сомборској државној гимназији било 262 ученика, од којих је било само 28 ученика православне вере. Од тога броја признају се за Србе само 26, а српски су знали само 24. Као што се види, број Срба у овој гимназији врло је мали — а из године у годину је мањи. Срби ђаци туже се, да им је у тој гимназији врло тешко, па је напуштају. Занимљиво је, да је ова гимназија требала да буде српска. Пре 40 година, када су мађарски политичари мислили, да оснују државне гимназије за немађарске народе, сомборска је била одређена за српску, али испало је друкчије.

Вести из места и са стране.

Споменица министра-председника Миловановића.

„Обзору“ јављају из Београда, да је међу рукописима пок. министра председника Миловановића нађен велики рукопис од 900 страна под насловом „Историјска истина о анексији Босне и Херцеговине“. У њој се налази важно дописивање са енглеским министром спољних послова, Грејем, руским министром Извољским и талијанским министром Титонијем Влада је понудила Миловановићевој удовици 200 хиљада динара за ту споменицу.

О свесоколском слету у Прагу.

Аустријско министарство железница објавило је, да приликом свесоколског слета у Прагу од 14. до 19. јуна довезло се железницом у Праг свега 537 хиљада 500 особа. На станицу железнице Фрање Јосифа довезло се 214.800 особа, на смиховску станицу 47.800, на станицу државне железнице 248.900 и на станицу буштјерадске железнице 26.000 особа. Осим редовних железничких возова морало се за соколе и госте приредити још 304 посебна воза. — У прашким пак финансијским круговима на основу веродостојних извештаја установљено је, да је у Прагу за време свесоколских свечаности било у промету преко десет милиона круна више него обично. Када се рачуна, да су трговци, гостионичари и други од те своте добили само 20 постотака чисто, онда су свесоколске свечаности донеле прашким трговцима и обртницима преко два милиона круна чисте зараде.

Срби најбољи морнари.

Недавно су чак у Шангају биле приређене утакмице у веслању између војника аустроугарске, енглеске, немачке, холандске, америчанске и јапанске флоте, чији по један убојни брод стоји у Шангају. Са сваког брода је по један или два чамца суделовао у утакмици. Са аустроугарског брода била су два чамца, а на њима сами наши дични Далматинци. Први је стигао чамац, којим је управљао *Србин* Иван Илић, а други је био опет чамац аустроугарског брода, којим је управљао такође *Србин* Рада Дучић. Трећи је стигао чамац немачког брода, али далеко иза чамаца наших дичних Срба Далматинаца.

Полудео због Тисина насиља.

У Клужу живи овдашњи умировљени учитељ Ђорђе Килин. Килину је сада 58 година, јер је многи рад разорио живце. Откако је умировљен, мирно је живео у кругу своје породице. Но последњи политички догађаји, нечувена насиља грофа Тисе у сабору и Лукачеве владе јако су утецали на душу болешљива човека. Када је читао у листовима извештаје о насиљима Тисе и Лукача, непрестано је говорио, да од владе, која чини толике незаконитости, неће да прима мировину. Најзад су бурни политички догађаји толико поткопали му здравље, да је на њему избило лудило. Пре неку ноћ скочио је учитељ са постеље, дограбио са стола кухињски нож и кидисао на своју децу. Жена прискочу у помоћ својој деци и жртвујући свој живот покуша да савлада несрећног учитеља, но овај је тешком столицом удари по глави, да се сва крвава срушила на земљу. Када је учитељ видео у крви своју жену, тргао се и дошао је нешто к себи. Несрећника однели су у клушку лудницу.

Друштво за помагање Срба ђака у Прагу.

За „Друштво за помагање Срба ђака у Прагу“ скупљено је за време соколског слета добровољних прилога К 104·40. Приложили су по К 10: г. г. Војислав Бесаровић, Сарајево, Др Срђан Будисављевић, Загреб, Др. Миливој Јамбришек, Загреб, (ова су господа по § 5. дрштв. правила постала члановима помагачима нашега друштва); по К 5.: Др. Перо Мандић, Н. Н., Урош Марић, Јово П. Радетић, Милан Цикота, Карел Фралик; Никола Јанковић, по К 3.: г. Ђорђе Бугарски, по К 2. г. г. Перо Бекић, Саво Терзовић, Алекса Видовић, Станко Ћирковић, Др. М. Метикош, Стеван Сремчевић, Прокопије Јовановић; Ђуро Џамоња, Симо Мрвош, Ђорђе Кошутић, Милан Николић; по К 1.: г. г. М. Богдановић, Јован Моравец, Н. Н. Бр. Каловић, Н. Н., Др. Стојшић, Н. Н. Рад. Лазић, Ј. Вукасовић, Немојански, Симо Живковић, Јово Секуловић, К. М. Поповић; по 40 хел.: г. г М. Р. Милић и К Живковић; по 30 хел.: г. д. Ж. Д. Обреновић и Лаза Ковачевић. Прилагачима се друштв управа најтоплије захваљује, и нада се, да ће се и други имућни појединци угледати на ове пријатеље омладине, и омогућити нам лакши и успешнији рад. Нека је хвала и гђи Јулки Кошутићевој из Митровице, која нам је много помогла при скупљању ових прилога. — Управни одбор „Друштва за помагање Срба ђака у Прагу

Јапански губици у руско-јапанском рату.

Недавно је јапанска влада објавила званичне податке о губитцима јапанске војске у рату Јапана против Русије. По томе извештају јапанске владе, губитци јапанске војске у главним биткама, изузевши бојеве под Порт-Артуром, износе 130 хиљада и 86 људи. Од тих је погинуло 29 хиљада 14 људи, међу којима је 1091 официр. У бојевима, који се били код Мукдена, а који су трајали 22 дана, погинуло је 16 хиљада 404 Јапанца а рањено их је 53 хиљаде 655 Но најкрвавија је била битка под Лиаојангу, у којој је број погинулих и рањених Јапанаца износио 23 хиљаде 714 људи. Опсада Порт-Артура трајала је од 13. (26.) јула до 24. новембра (6. децембра) и стала је Јапанце 42 хиљаде 85 људи, које мртвих, које рањених. Међу овима је 1628 официра.

Хтео да се изједначи са рођаком.

Јављају из Суботице: На Зичијевој пустари у тополском хатару бирош Стеван Шари напао је ноћу на спавању своју жену ножем и задао јој је више убода по глави и телу, тако да је жена до зоре подлегла ранама. Случај је одмах пријављен тополској жандармерији, а када је ова изишла на пустару, застала је Шарија, како седи крај леша своје жене и горко плаче. Пред истражним судијом исказао је Шари ово: Матија Леринц, папуција у Тополи, који је прошлог четвртка заклао своју жену, брат му је од ујака. Када је Шари чуо, да му је брат Матија заклао своју жену, овладала је њиме неодољива жудња, да се и он изједначи са својим братом Матијом, да овај не буде бољи од њега и та жудња га је гонила, да и он убије своју жену. То је и извршио када му је жена заспала. И изједначио се са братом Матијом. Сада су обојица затворени у Суботици, где ће им се судити због намерног убиства.

Шумски „ђаво“.

Недалеко од Сегедина има млада растова шумица. У тој шумици се, како прича свет, од неколико дана појавио — ђаво. Видели су га већ врло многи. Неки чупавко, издрпан, учичкан, право страшило. Скрива се по шипрагу; од мушкараца се склања, а жене, нарочито кад наиђу онуда саме, хоће богме и да повија. Свет не сме онуда, да пролази и случај је пријављен жандармерији. Ова сада вреба, да ухвати тог шумског ђавола, који има пик на жене. Држи се, да је тај „шумски ђаво“ неки Станко Пилић, који је утекао из турско кањишке болнице, са оделења за умоболне.

Кратке вести.

— Недавно је у једном банатском селу тамошња српска учитељица мучки нападнута у свом стану и ножем избодена. Сеоски су јој се момци

осветили због тога, што их је пријавила властима, јер су је узнемиривали у стану њеном.

— Јаков Славковић, 16-годишњи зидар, пао је при градњи у Новоме Саду стрмоглавце и тешко се озледио.

— У Старом Врбасу ухапшена је бабица Маргита Шмит, јер је помагала женама да побацају пород. Једна је од тих жена ових дана умрла.

— Директор овдашње државне грађанске школе променио је своје презиме у Кромпоски, које је и пре носио, па га онда помађарио у Кардош. Веле, да је поново узео своје старо име, јер је оно племићског порекла. Дакле, ако име није племићско, онда зар не вреди?

— Политичка власт у Трсту забранила је словенским и талијанским раденицима излет у Горицу, да не би дошло до туче.

— М. Минић, трговац у Лијевну, оставио је сарајевској „Просвјети" 1000 круна.

— Представништво тителске општине било је решило, да се подржави тамошње забавиште јужноугарског друштва за опће образовање (помађаривање), но министарство је ту одлуку уништило.

— У Чуругу ће се асфалтисати улице према Жабљу и Фелдварцу.

— У Тителу је откупљено 24 хиљаде 269 килограма чаура свилене бубе за 50 хиљада 944 круне и 46 потура.

— Вртар Ника Петров из Ечке ишао је прошлог петка ноћу колима у Бечкерек. Заспи на колима, кола се изврну у јендек, Петров падне у бару и удави се.

— Поборнице женског бирачког права у Енглеској подметнуле су бомбу под стан министра Мак Кена, а један њихов пријатељ истукао је министра Лојда Џорџа.

Брзојави „Застави".

Стигли 3 јула

Српска чета у Старој Србији.

Скопље. Овде није познато, да се у околини Колашина појавила српска чета. Цариградски листови тврде пак, да та чета пљачка и уцењује и да је од општине Врелићи отела 3000 круна.

Талијанско-турски рат.

Цариград Пет талијанских торпедњача крстаре испред острва Хијоса.

Немири у Турској.

Цариград. Косовски жандармеријски заповедник одметнуо се усташима.

Штрајк у Лондону.

Лондон. У Хајд парку дошло је до сукоба између штрајкача и полиције. Многи су рањени. Међу овима многе жене и деца.

Провала на пошти

Винковце. Прошле ноћи непознати зликовци извели су провалу у поштанском звању, али су остали празних шака, јер је новац дан пре отпослат.

Судар железничких возова

Чикаго. Муњевити воз сударио се са поштанским брзим возом. Испод рушевина је до сада извучено 13 лешева. Врло многи су озлеђени.

Несрећа на језеру.

Роршах (Швајцарска). На Боденском Језеру изврнуо се један чамац са седам особа, од којих се само један младић спасао. Остали се подавили. Удавила се три момчића и три девојке од 15 до 20 година.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 16. јула 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К 40 п. до — К — п
Пшеница нова — К — п. до — К — п.
Пшеница средња 22 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 21 К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари — К — п. до — К — п.
Зоб нова — К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 18 К — п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К —
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.
Све од сто кила.

13311. szám.
Kig. 1912.

Árlejtési hirdetmény.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa a városház, közkorház, közvágóhid, szivattyutelepek és egyéb városi intézmények szükségletét képező mintegy 1300—1500 tonna szén szállitását az 1912/13 ik évre esetleg három évre vagyis 1912/13, 1913/14, 1914/15. évekre biztositási óhatjván, e végből 1912. évi julius hó 30-án délelőtt 11 órakor a városház kis tanácstermében tartandó zárt i rásbeli versenytárgyalást hirdet.

1. A versenytárgyaláson csakis Magyarországon bejegyzett cég vehet részt.

2. Az ajánlatok akna, dió, kocka, és darabos szénre teendők.

3. Vállalkozók kötelesek ajánlataikban a szén termelési helyének feltüntetése mellett az árakat 100 kg-ként számmal és betüvel is kitüntetni.

4. A város a vállalkozó érdekének biztositására kijelenti, hogy öt a kiirt mennyiségnél több szénnek a szerződési árakon való szállitására nem kötelezi.

5. Vállalkozó köteles a megrendelt szenet a feltételek batartása mellett rostázottan, tehát por és salak mentesen a vasuti vagy hajó állomásra saját költségén szállitani.

6. Vállalkozó tartozik ajánlatában megjelölni, hogy a megrendelések hány nappal előbb teendők, s tartozik hajórakomány megrendelése esetére külön az árat és a rakomány legkisebb mennyiségét megadni.

7. Ajánlattevők kötelesek az általuk ajánlott szén minőségét, égés melegét (kalorimetrikus meghatározás) kisérleti úton meghatározott és az elementáris összetételből számitott fűtő értékét hatósági bizonyitványnyal igazolni és az ajánlott szénfajtákból legalább 3-knyi mennyiséget mintaként az ajánlati tárgyalás előtt, vagy legkésőbb annak napjáig beküldeni.

8. Jogában áll a városnak minden küldemenyt vegyészével megvizsgáltatni és amennyiben a talált adatok, az ajánlott szén vizsgálati adatainak meg nem felelnének, a küldeményt visszautasithatja, vagy megfelelő levonásokat eszközölhet.

9. Ha vállalkozó szállitási kötelezettségének bármely időpontban meg nem felelne, ugy a városnak jogában áll a szenet vállalkozó terhére bárhonnan megszerezni.

10. Ajánlattevők tartoznak 500 (ötszáz) korona bánatpénzt készpénzben vagy megfelelő értékpapirban a városi pénztárnál befizetni és erről szóló letéti nyugtát ajánlathoz csatolni.

11. Nyertes ajánlattevő köteles letett bánatpénzét 4000 korona biztositékká kiegészíteni.

12. A mefelelően felbélyegzett és lepecsételt boritékban elhelyezendő ajánlatok, melyekben kifejezetten kiteendő, hogy vállalkozó előtt az előirt feltételek ismeretesek és azoknak magát aláveti, legkésőbb folyó évi julius hó 29-én délelőtt 12 óráig Ujvidék szab. kir. város iktatóhivatalánál nyujtandók be. Ezen időpont után beadott ajánlát vagy utóajánlat tekintetbe vétetni nem fog.

18. A városi tanács fentartja magának a jogot, hogy az ajánlattevők között tekintet nélkül az ajánlati összegre illetve egyes árakra szabadon választhasson.

14. Az ajánlatok felbontasa folyó évi julius hó 30-án délelőtt 11 órakor fog megtörténni, melyen az ajánlattevők vagy megbizottaik megjelenhetnek.

Ujvidék, 1912. évi julius hó 9-én.

Dr. Demetrovics Vladimir,
kir. tanácsos, polgármester.

1061 1—2

ПОМОЋНИК мануфактурне и кратке робе бранжи вичан добар продавац, који сем српског влада и немачким језиком, може добити сталну кондицију за **15. август** т. г. код

1071 1—3 MIHAEL KRAFT, Indija.

За своју
гвожђарску и шпецерајску трговину
потребујем 1 помоћника
који 2—3 године сервира и који српским и мађарским језиком потпуно влада. 1072 1—3
Мирко Ђорђевић - Ст. Бечеј.

ШКОЛСКА ОБЈАВА

Школска 1912. - 1913. година почиње 1. септембра по нов. кал.

Поправни и накнадни испити одржаће се 2. септембра.

Уписивање ће бити за I. разред 3. септембра, за II. разред 4. септембра, а за III. и IV. разреда 5. септембра, свагда од 8 до 12 сати пре подне.

Читање школских прописа и распореда часова одржаће се 6. септембра.

Призивање св. Духа биће 7. септембра, а 9. септембра почиње редовна настава.

У ову учитељичку школу примају се Српкиње православне вере, које су навршиле 14 година, телесно су и душевно потпуно здраве, а успешно су свршиле 4 разреда средње школе. За упис треба: 1 крштени лист; 2. школско сведочанство од последње године; 3. лечничка сведоџба да је потпуно здрава; 4. лечничка сведоџба о поновном каламљењу богиња; 5. родитељска обавеза, потврђена од политичке власти, да је родитељи могу издржавати кроз четири године. Ученице, које нису свршиле српску вишу девојачку школу, могу се уписати у I. разред овога завода само претходном дозволом Школског Савета, а полажу пријамни испит из науке вере (молитве), српске граматике, црквено словенско читања и литургијског појања, а плаћају за тај испит 20 круна.

Пошто се у поједине разреде овога завода може примити највише 30 ученица, пријаве за упис имају се поднети потписаној управи најдуже до 1. августа по нов. кал.

Све редовне ученице плаћају 20 К

Ни једна ученица не сме погађати ни мењати стан без претходне дозволе ове управе.

Пријаве за ученичке станове прима потписана управа до 1. августа по нов. кал., касније пријаве неће се у обзир узети.

Управа
срп. прав. учитељ. школе
у Зомбору (Сомбору).

1079 1 - 1

СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ ЦРКВЕНО-ШКОЛСКИ ОДБОР
У Брчком.

НАТЈЕЧАЈ.

У српско-православној основној школи у Брчком упражњено је мјесто

УЧИТЕЉА.

Молитељи имају приложити молби:

1. Матуралну учитељску свједоџбу и свједоџбу учитељског оспособљења од испитне власти у Босни и Херцеговини или аустро-угарској монархији.

2. Свједоџбу о босанско-херцеговачком припадништву или аустро-угарском држављанству.

3. Свједоџбу о коректном и моралном грађанском владању издану од надлежног поглаварства дотичне градске или сеоске општине, ако молитељ није служио у српско-православним основним школама у Босни и Херцеговини, иначе декрет Великог Савјета у Сарајеву.

Према уредби Великог Савјета број 566/А. ex 1910. основна је плата привременом учитељском лицу К 1000 годишње, а сталном К 1200. — Осим тога стан и огријев у нарави.

Стални учитељ има право на шест петогодишњих доплатака и то: прва четири по К 200, а последња два по 300 круна, које исплаћује Велики Савјет у Сарајеву.

Дужности су: рад у школи према наставном плану, дисциплинарним правилима и наредбама Великог Савјета, а уз то и судјеловање код приређивања забава у корист школе.

Рок натјечају је мјесец дана од првог штампања.

У Брчком, 20. јунија 1912.

Милан Буровић, перовођа. **Т. Божичковић,** предсједник

Епархијски Управни и Просвјетни Савјет у Тузли, 22. јуна 1912. — Број 459. из 1912.

Видио

Иса Милић,
предсједник у в.

1068 1 - 3

Електрична штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду